

Krimi helyett

Bán Magda ajánlja

Különleges könyvet jelentetett meg a Magvető Kiadó, két egyenrangú szerző „négykezesét”. Szüts Miklós festőművész képei és Esterházy Péter prózája. A könyv – a szerkesztő szintén Szüts Miklós – azonos ritmusban következő képek és szöveg váltakozásában mesél el egy történetet, egy bűncselekményt. Kriminek készült az alkotók szándéka szerint, de a szöveg, mint tudjuk, önálló életre kel és átveszi az irányítást.

A címben megnevezett bűnös a Hasnyálmirigyárk. Ez az a betegség, amelynek létéről maga az író számolt be múlt év októberében. A kór, mint az e könyvből megtudható, márciusban jelent meg a szervezetében, fenekestül felforgatva Esterházy életét, főszerepre törekedve. A művészi válasz ebben az alkotásban testesül meg.

A betegség, mint metafora, már ismert eszköze az irodalomnak és képzőművészetnek. Susan Sontag összefoglaló, elemző könyvet szentelt a jelenségnek. Ám Esterházynál nem erről van szó. A betegség, mint megszemélyesített főszereplő, „akinek” rombolása, rontása alakítja a történet menetét, különleges nóvum irodalmunk-

ESTERHÁZY PÉTER
SZÜTS MIKLÓS

A bűnös

ban. Az író, aki esszenciális író, úgy dönt, ha ez a téma, nos, lássuk, mire megyünk egymással! Nem először teszi meg Esterházy, hogy már ismert – műveiben már egyszer-kétszer – megfogalmazott történeteit – a látószög megváltoztatásával – másképpen fogalmazza újra. Most is megteszi.

Szereplők: Hasnyálka, az Úr és A, mint Anyám és A, mint Apám. Míg előző műveiben Esterházy a 17. és 18. században időzött a Márk-változat kötetében, most a valóságos alap-történet 20. századi idejét átteszi 2016 egyik ködös éjszakájára. Az önreflexiókban gazdag mesére az Úr szólítja fel a mestert. Tehát: az Anya és az Apa találkozását és szerelmét most a gyilkosságra készülő kór változtatja meg, teszi féktelenné. Szüts Miklós nagyszerű akvarelljei megerősítik a fojtogató légkört, a lecsupaszított szituáció rettenetét. Az általa használt színek: a szürke különböző árnyalatai, a fekete,

MAGVETŐ

az éjsötét és a rozsdabarna. Ez utóbbi a legderűsebb szín a szövött texturát érzékeltető képeken, amelyek a lélegzetvétel ritmusában szakítják meg a szöveget.

Az író narrációja is más, mint eddigi műveiben: sokkal távolságtartóbb, durvább, kegyetlenebb, mint valaha. Brutális történet, de lehetne-e erről másképpen gondolni?

És mégis, a szövegben fel-felcsillan az író humora, a hihetlenségre rácsodálkozás hangja. „Egy úton vagyok, – mondta Esterházy egy interjúban – csak azt nem tudjuk, hogy ez az út hova vezet.”

„És akkor imigyen szól egy égi hang: Most mi lesz?”

Ez a karcsú kötet bravúros láttatása és megfogalmazása ennek a létállapotnak, azaz a ködös út kezdetének.

Esterházy Péter – Szüts Miklós:
A bűnös
Magvető Kiadó, 2016, 80 oldal, 2690 Ft